

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום ראשון ט"ז חשוון תשע"ח | דף היומי בבלי: סנהדרין קיב.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רס"ח עד סעיף ה'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 86 סימן רס"ח.
מוסר: פרק י"ג 'אבל כל זה' עד 'נמצא ששני'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: 'ועתה הטה אזנך' עד 'ובמו שעשה האלקים'.

ענייני דיומא

איזה תאריך הלכתי השתנה בשנת שמ"ג, ת"ס, תק"ס ותר"ס?

משנת תר"ס, עד לשנת תת"ס שבה עתידים לדלג יום נוסף, התאריך הוא 5 לדצמבר; ובכל שנה רביעית - כגון 2016 ו-2020 - בה נוסף יום לחודש פברואר - התאריך הוא 6 לדצמבר. תאריכים אלו חלים בחודש כסלו או בתחילת טבת. [שו"ע קיז, א, ומשנ"ב ג-ד; ביאורים ומוספים דרשו, 3]

בחול' מתחילים לומר 'ותן טל ומטר' בליל יום השישים ליתקופת תשרי, המקבילה בדרך כלל לסתיו. מכיון שהלוח הלועזי מסודר על פי שנת החמה, ציינו הראשונים תאריך לועזי עבור יום זה, אך בשנים שמ"ג, ת"ס, תק"ס ותר"ס, דולגו שלושה עשר ימים (בסך הכל) מהלוח הלועזי, והתאריך השתנה. והחל

הדף היומי בהלכה

מדוע בתפילה של שבת יש רק שבע ברכות?

ונזכר באמצע תפילתו, יסיים את הברכה שעומד בה, כיון שמן הדין היתה ראויה להאמר, וישוב ויאמר מתחילת הברכה האמצעית של שבת. אולם, בתפילת מוסף - כיון שאף בראש חודש ובחול המועד אומרים בה רק שבע ברכות, הרי שאין יתר הברכות ראויות להאמר, ולכן לא יסיים את הברכה, וישוב ויאמר מתחילת הברכה האמצעית של מוסף. [שו"ע רסח, ב, ומשנ"ב ב-ד]

מעיקרו של דבר, היה ראוי להתפלל בשבת וביום טוב תפילת 'שמונה עשרה' רגילה, ולהזכיר את השבת ב'עלה ויבוא', כראש חודש וחול המועד. אולם, כדי להקל על הציבור בשבת וביום טוב, תיקנו חכמינו ז"ל שיאמרו רק את שלוש הברכות הראשונות, ושלוש האחרונות, והוסיפו ברכה אמצעית הנסובה על השבת ויום טוב. ולפיכך, מי שטעה והחל להתפלל שמונה עשרה של חול,

הדף היומי בהלכה

מה ההבדל בין הטועה בתפילת מוסף בשבת רגילה לטועה בשבת ראש חודש?

של שבת, וישוב ויאמר 'ישמח משה', 'תכנת שבת'. אולם, אם אמר את המילה 'אתה' מתוך מחשבה שזה יום חול - לדעת השולחן ערוך הרי זה נחשב כאילו התחיל את ברכת 'אתה חונן', ויסיים את הברכה, וישוב לברכה האמצעית של שבת. ולדעת פוסקים רבים, הלכה זו אמורה רק ביחס לתפילת שחרית, שבה הברכה האמצעית אינה פותחת במילה 'אתה'. ובתפילת מוסף, בכל מקרה אין לסיים את הברכה, כנ"ל. [שו"ע רסח, ג, ומשנ"ב ו-ח]

ברכת 'חונן הדעת', פותחת במילה 'אתה', וכמו כן, הברכה האמצעית שבכל תפילות השבת וימים טובים, למעט שחרית של שבת, ומוסף בשבת שאינה ראש חודש, פותחת במילה 'אתה'. ולכן, מי שהחל מתוך שיגרת לשונו לומר את ברכת 'אתה חונן', ואמר רק את המילה 'אתה' ואז נזכר שאין זה יום חול - יסיים את הברכה בהתאם לתפילה של שבת ויום טוב. ואף בשחרית ובמוסף של שבת אם טעה והתחיל לומר 'אתה' הרי זה כאילו התבלבל בין התפילות

האם מותר לומר בשבת את 'תפילת השל"ה'?

רוחניים; וכן אין להתפלל על זיווג הגון, זרע של קיימא, וכדומה; אך בהרהור מותר לבקש על עניינים אלו. ובקשות הנאמרות בקביעות על ידי כלל הציבור, אף שהן בקשות פרטיות ואינן חלק מברכה, מותר לאומרן; ולכן, לדוגמה, מותר לומר את 'אלקי נצור' שבסוף 'שמונה עשרה', ואת סדר 'הרחמן' שבסוף ברכת המזון. [ביאורים ומוספים דרשו רסח, 5]

חכמינו ז"ל אמרו שאסור לאדם לתבוע צרכיו בשבת, דהיינו שאסור לבקש בקשות פרטיות בנוסף על מה שתיקנו להתפלל בשבת. ויש אומרים שרק בקשות על פרנסה או רפואה אסורות, אבל בקשות על עניינים רוחניים מותרות; ולכן מותר לומר בשבת את 'תפילת השל"ה' וכיוצא בה, אך יש לדלג על חלקי תפילה הנוגעים לפרנסה ורפואה. ויש אומרים שאסור לבקש גם על עניינים

קנין חכמה

אם כן ראוי לכל אדם לחשוב ולהתבונן, למה הודיעו הקב"ה כל זאת?

ואף על פי שגוף אדם קטן מאד, נשמתו גדולה ורחבה יותר מן השמים והארץ, כי יודעת רומם וגבהם, ודרכי חמה ומזלות וכל חילוקיהם, הכל נכנס בנשמה. וכיון שהכל כלול בה, אם כן היא גדולה מכולם, שאם לא כן לא היתה יכולה להחזיק את הכל, כי אי אפשר להכניס מי הים בנאד קטן. ועתה, בראותנו שהאדם שולט בחכמתו בשני עולמים, בעולם התחתון ובעולם העליון, אם כן ראוי לכל אדם לחשוב ולהתבונן, למה הודיעו הקב"ה כל זאת? אין זה, כי אם להשכיל לעבדו בלבב שלם, כי כשמבין ומכיר הנפלאות הגדולות והנוראות, אז ראוי להכניע עצמו ולשעבד הגוף לנשמה... לכן אוי והוי ואבוי לאותם המשעבדים הנשמה לגוף ומכניעים העיקר תחת יד הטפל".

[ארחות צדיקים, שער יראת שמים]

"הנשמה דורשת וחוקרת ומתבוננת בכל המעשים, והלב משוטט בחכמתו למרחוק וצופה בראייתו עניינים רבים, ברגע קטן מחשב הנה והנה, ורץ ושב מענין לענין. האדם, החכים והשכיל אותו צור עולמים ולימד אותו חכמה ודעת, ובזאת החכמה זוכר האדם כל העצב רואה כל הנולדות... ובזאת החכמה עושה צבאות ומעמיד חיילים... ובה יודע ומבין תחלואי הגוף ורפואתו לבקש הרפואות, ומבחין תועלת הסמים ונזקם, ומכיר שרשים ועשבים ומיני הפירות... והנה עיניכם רואות גדולת האדם וכבודו, אשר גדלו ונשאו הקב"ה על כל היצורים והשליטו על כל בריות התחתונים, ואין כח בפה לספר רוב פעולות אשר יפעל האדם בעולם התחתון. ואף בעולם העליון... היא תתבונן ויודעת חכמת מדע שבעולמות, וחכמת מדע שברקיעים, והילוך הכוכבים ושיעור קומתם.

פנינו לכל אותם נבחנים שנשרו מהמבחנים שבימים אלו אנחנו נכנסים ללימוד של הלכות מסוג אחר.

הרה"ג ר' אהרן כהן, רכו מחלקת 'הדף היומי בהלכה' ב'דרשו', בראיון מיוחד לרגל המעבר מלימוד הלכות ערב שבת, ללימוד ההלכות שמקיימים ביום השבת עצמו.

יעקב א. לוסטיגמן

אולי בכלל צריך לסדר את החלות זו לצד זו ולבצוע את הימנית? כמובן שזה תלוי באיזו סעודה.

"כל יהודי צריך לדעת את ההלכות הללו, ורובנו גם רוצים לדעת אותן, אבל לא כולם מצליחים להגיע ללימוד של ההלכות הללו סתם כך באמצע השנה. עכשיו יש לנו הזדמנות להצטרף ללימוד הדף היומי בהלכה, וללמוד את ההלכות הללו יחד עם עוד רבבות יהודים מכל רחבי העולם.

"מתוך האנשים שאליהם פנינו, כ-200 איש כבר הודיעו לנו שהם אכן מתכוונים לחזור ללימוד ולמבחנים, כי באמת מה שמנע מהם עד כה היה המורכבות של ההלכות והעובדה שהן עוסקות בעניינים שלא כל כך מוכרים לנו כיום. הלכות קידוש ובציעת הפת, מעשיות לכל אחד ואחד. כל אחד רוצה לדעת את ההלכה וזאת ההזדמנות להצטרף וללמוד.

"אנחנו ב'דרשו' גם משתדלים מאוד לתת את מירב התנאים האפשריים כדי להקל על הלומדים והנבחנים. אני לא מדבר על הדפסתו של המשנה ברורה במהדורת 'דרשו' שכל הרעיון שלה היה להקל על לימוד 'הדף היומי בהלכה'; אל גם על דברים נקודתיים, כמו העברת מקומות במחן למקומות מרווחים יותר, פתיחת מוקדי בחינה נוספים כדי שאנשים אל יצטרכו ללכת לנקודות מבחן מרוחקות מביתם, סגנון השאלות שעוברות בדיקות חקירות ודרישות לוודא שאכן כל מי שבאמת למד את ההלכה יוכל להצליח במבחן בלי קושי מיוחד ועוד ועוד. הכל ערוך ומוכן, הכל מוכן לסעודה, כל מה שצריך לעשות זה רק למצוא עשר דקות פנויות ביום, או לייצר עשר דקות פנויות, ולהצטרף למהפכה שתביא את הגאולה בעז"ה, כמו שאמר מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א בכינוס מועצת הנשיאות של 'הדף היומי בהלכה', ש"בזכות לימוד ההלכה נזכה לגאולה השלמה".

מהפכת 'הדף היומי בהלכה' ממשיכה להכות גלים ברחבי העולם, ועם תחילת לימוד הלכות שבת בקיץ האחרון אף הגיע מספר הנבחנים לשיא של כל הזמנים. למעלה מאלף שיעורי הלכה מתקיימים מדי יום ברחבי העולם היהודי ללימוד על פי סדר הלימוד של 'הדף היומי בהלכה', מבחינם נערכים בכ-800 מוקדים בארץ ובעולם, מספר הנבחנים עומד על עשרות אלפים ועוד היד נטויה בעז"ה. אבל ב'דרשו' לא שוקטים על השמרים. הארגון ממשיך לעמול על הרחבת והגדת מעגל הלומדים עוד ועוד, ובימים האחרונים אף יצא הארגון במצבע במסגרתו יצרו נציגי 'דרשו אישי' קשר טלפוני עם הנבחנים שנרשמו ללימוד הלכות שבת אך נשרו מהמבחנים לאחר קיום המבחן הראשון או השני. רבים מהם סיפרו כי הסיבה שבגינה הפסיקו ללמוד 'דף היומי בהלכה' ולהיבחן, היתה נעוצה בכך שנלמדו בתקופה זו הלכות מורכבות, שחלקן לא מעשיות כל כך עבורנו בזמן הזה, כהלכות מעשה נוכרי בשבת, הטמנה שהייה וחזרה, תחומין, מחמר ועוד.

"אנחנו פנינו לכל אותם נבחנים שנשרו", אומר הרה"ג ר' אהרן כהן, רכו מחלקת 'הדף היומי בהלכה' ב'דרשו'. אחוז הנשירה קטן יחסית, אך כשאנו מדברים על רבבות נבחנים, גם האחוז הקטן מנה מאות אנשים. פנינו אליהם ועדכנו אותם בכך שבימים אלו אנחנו נכנסים ללימוד של הלכות מסוג אחר. עד כה נלמדו ההלכות של ערב שבת, וכעת אנחנו מתחילים להיכנס להלכות של יום השבת עצמו. התחלנו לקראת סוף השבוע בלימוד הלכות תפילת שבת, וביום רביעי הקרוב נתחיל בעז"ה בלימוד הלכות קידוש.

"מדובר בהלכות הנוגעות לכל אחד ואחד מאתנו. על מה מקדשים, מתי מקדשים, איפה? קידוש במקום סעודה, הקידוש שבתפילה לעומת הקידוש על היין, הלכות בציעת הפת, איזו חלה בוצעים? זו שלמטה או זה שלמעלה?

באחד הימים, כאשר נכנס רבי דן סגל אל ביתו של רבינו עם אברך, אשר כמה שנים לא זכה להיפקד בפרי בטן, החל רבינו קורא ברגש רב את הפיוט 'קה ריבון עלם ועלמאי'. דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שפרץ בבכי סועה, שגרם לרבי דן ליטול מידו את הסידור, מחשש פן תזיק ההתרגשות הגדולה לבריאותו...

על האמונה והישועות של מרן הגרא"מ שך זיע"א

הקב"ה כבר יתרץ אותה...

מוסיף רבינו מרן הרב שך: "גם בזמננו יש לנו נסיונות כאלה. יש לנו דין תורה ועלינו לנהוג על פי הדין, אפילו אם זה נראה כסתירה למחשבת העולם. לנו יש את השיטה והדרך שלנו, ועלינו לצעוד בה בלי לסטות ימין ושמאל". מן הראוי להזכיר את המעשה הבא, אשר יש בו כדי ללמדנו על חובת ההתבוננות המוטלת עלינו בגדלותו יתברך, התבוננות אשר אם נתייחס אליה ברצינות הנדרשת, ונשקיע בה את הכוחות הראויים – תפטור אותנו בודאי מסכנתו של ההרגל, ותביאנו אל מחוזות האמונה התמימה.

היה זה באחד הימים, כאשר נכנס המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א אל ביתו של מרן הרב שך עם אברך שהיה נשוי כמה שנים, ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן. אותו אברך ביקש לשמוע דברי חיזוק ועידוד מפיו של רבינו, עמוד האמונה, וכמובן ציפה גם לברכה הגונה.

להפתעתו של רבי דן סגל ובן לווייתו, רבינו לא התייחס כלל לבעיה עצמה, אלא ביקש מאחד מבני הבית כי יביא לפניו סידור. משהוגש לו הספר – עלעל בין דפיו עד שהגיע לזמירות של שבת, שם החל קורא ברגש רב ובהתפעלות את הפיוט "קה ריבון עלם ועלמאי" את המילים ברגש כה רב, דמעות טהורות זלגו על לחיו, עד שבשלב מסוים פרץ בבכי סוער – שגרם לרבי דן ליטול מידו את הסידור מחשש פן תזיק ההתרגשות הגדולה לבריאותו...

והנה זה פלא: שנה לאחר מכן, חבק אותו האברך בן בזרועותיו! לא היה זה מופת במשמעותו המקובלת, לא היתה זו אפילו "ברכה..." היה זה שיעור מפעים באמונה חושית, שיעור מפעים בהתבוננות בגדלותו הבלתי נתפסת של בורא העולם, שיעור חשוב אשר לימד אודות התוצאות הנפלאות שיכול האדם להשיג, אם יאחז בידו את מטה האמונה ויחולל בו את המופתים!

(אורחות החיים)

"שוב אשוב אליך כשת תהי וְהָנָה בְּן לְשָׁרָה אֲשֶׁתְּךָ" (בראשית י"ח, י')

האמונה צריכה להיות מושרשת עמוק בתוך לבו של כל אדם, עד שכל ניסיון, אפילו הקשה ביותר – לא יזיז אותו מאמונתו כמלוא הנימה. אברהם אבינו, המאמין הגדול, דבק באמונתו מול כל העולם. הוא נקרא 'אברהם העברי' – משום שכל העולם היה מהעבר האחד והוא מהעבר האחר.

כאשר היה בנו יחידו בן שלושים ושבע שנים – הורה לו הקב"ה: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק... והעלהו שם לעולה". הקב"ה צווה אותו ללכת ולשחוט את בנו.

כמה קושיות וסתירות עמדו בפני אברהם בשומעו ציווי זה! הרי יש במעשה זה סתירה לכל דרך חייו, לכל השקפתו שלאורה חינוך במשך כל שנות חייו! אברהם אבינו היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים, ובמה היו מחנכים את הגרים? היו מלמדים אותם להתרחק מעבודה זרה, להיטיב עם הבריות, להכניס אורחים ולגמול חסד, אפילו כאשר זה קשה, גם בעת מחלה. ועתה, נוטל אברהם אבינו את בנו יחידו, שנולד לו בגיל מאה, והולך לשחוט... היש סתירה גדולה מזו? היש ניגוד גדול מזה לכל דרך החיים שלו? הרי ללא ספק ידע אברהם אבינו שכל בני העולם יסתכלו עליו כחסר דעה. היה ברור לו שישאלוהו בני העולם: 'כל חיך אתה מחנך אודות הצורך לרחם על הבריות, להיטיב עם האנשים, ואתה בעצמך הולך לשחוט את בנך?'

אך אברהם אבינו הבין שמדובר בעצת היצר. לדידו היה ברור שאם הקדוש ברוך הוא מצווה – יש לקיים את הציווי בלי כל קושיות. בלי הוראות 'היתר', בלי שאלות, בלי התחמכויות ומבלי להיכנע לפיתויי היצר. מי שחזק באמונה – ברור לו שכל מה שמורה לו הקב"ה עליו לעשות, גם אם אין הוא מבין זאת בשכלו. אברהם אבינו השכיל לדעת, שבכל הנוגע לציווי ה' – יקוב הדין את ההר, ואין לזוז ממנו אפילו כקצוץ של יו"ד, גם כשנראה שיש כביכול 'היתר'. גם הקב"ה, הרי, יודע את ה'היתר' ואעפ"כ הוא מצווה עלינו, ואם יש לנו 'קושיה' –

מאותה פגישה שאירעה בשבת קודש, פסק רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל מלעשן! הוא, שהיה עמוד האמת והיושר והאיר לרבים את דרכם, החליט כי עליו לעמוד בדיבורו, ומאחר שאמר לשר הנכרי שאינו מעשן, עליו לעשות כן.

וזעמו, ועל כן ענה לו בתבונה: "האם אינך יודע שאיני מעשן כלל ועיקר?" השר ששמע זאת השיב את הסיגריה למקומה, ורבי עזריאל החל לשוחח עמו על אודות אותה קהילה רחוקה.

מה עלה בגורל בני אותה קהילה אין אנו יודעים. האם הצליח הרב לשכנע את השר להסיר את עולו מעליהם, או שמא הם נאלצו להאנק תחת גחמותיו של השר, גם זאת אין אנו יודעים. אולם, נותרה בידינו ידיעה אחת, ידיעה חשובה לדורות – מאותה פגישה שאירעה בשבת קודש, פסק רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל מלעשן! הוא, שהיה עמוד האמת והיושר והאיר לרבים את דרכם, החליט כי עליו לעמוד בדיבורו, ומאחר שאמר לשר הנכרי שאינו מעשן, עליו לעשות כן. לא יום, גם לא שבוע, לא חודש ואף לא שנה עמד רבי עזריאל בדיבורו. כל ימי חייו הוא לא הכניס לפיו סיגריה לאחר אותן מלים שהשימע בפני השר! (מאורות הדף היומי)

הרב אברהם פוקס הגאון רבי עזריאל הילדסהיימר זצ"ל היה הולך ובא במסדרונות השלטון, שכן כוחו היה רב עמו, הן בלשונו והן באורחותיו שנודעו לשם ולתהילה ובכחם הצליח להמס את לב השלטון שיסיר את רוע הגזרה מעל אחינו בני ישראל. ויהי היום ואל רבי עזריאל הגיע שליח מטעם קהילה רחוקה ובפיו מסר מאת פרנסי אותה קהילה, כי ילך וימחר אל בית השר הממונה, לחלות את פניו ולרצותו למען יסיר מעליהם גזרה קשה אותה הטיל על ראשם. היה זה בשבת קודש. רבי עזריאל חשב את מגבעתו, ובעודו רוכס את כפתורי גלימתו, הזדרז אל בית השר כדי לפעול לטובת אחיו היהודים. קשה ומרה היתה הגזרה והיה צורך לפעול בעיצומו של יום השבת כדי להסירה. רבי עזריאל נהג לעשן סיגריות שבתקופתו לא נודעו כמזיקות, ועל כן כאשר הופיע בפני השר, כיבדו הלה בסיגריה משובחת שהחזיק עמו. רבי עזריאל חשש להשיב את פני השר ריקם, כדי שלא להעלות את קצפו